

Optická emisní spektrometrie s indukčně vázaným plazmatem

Vítězslav Otruba

Princip atomové emisní spektrometrie

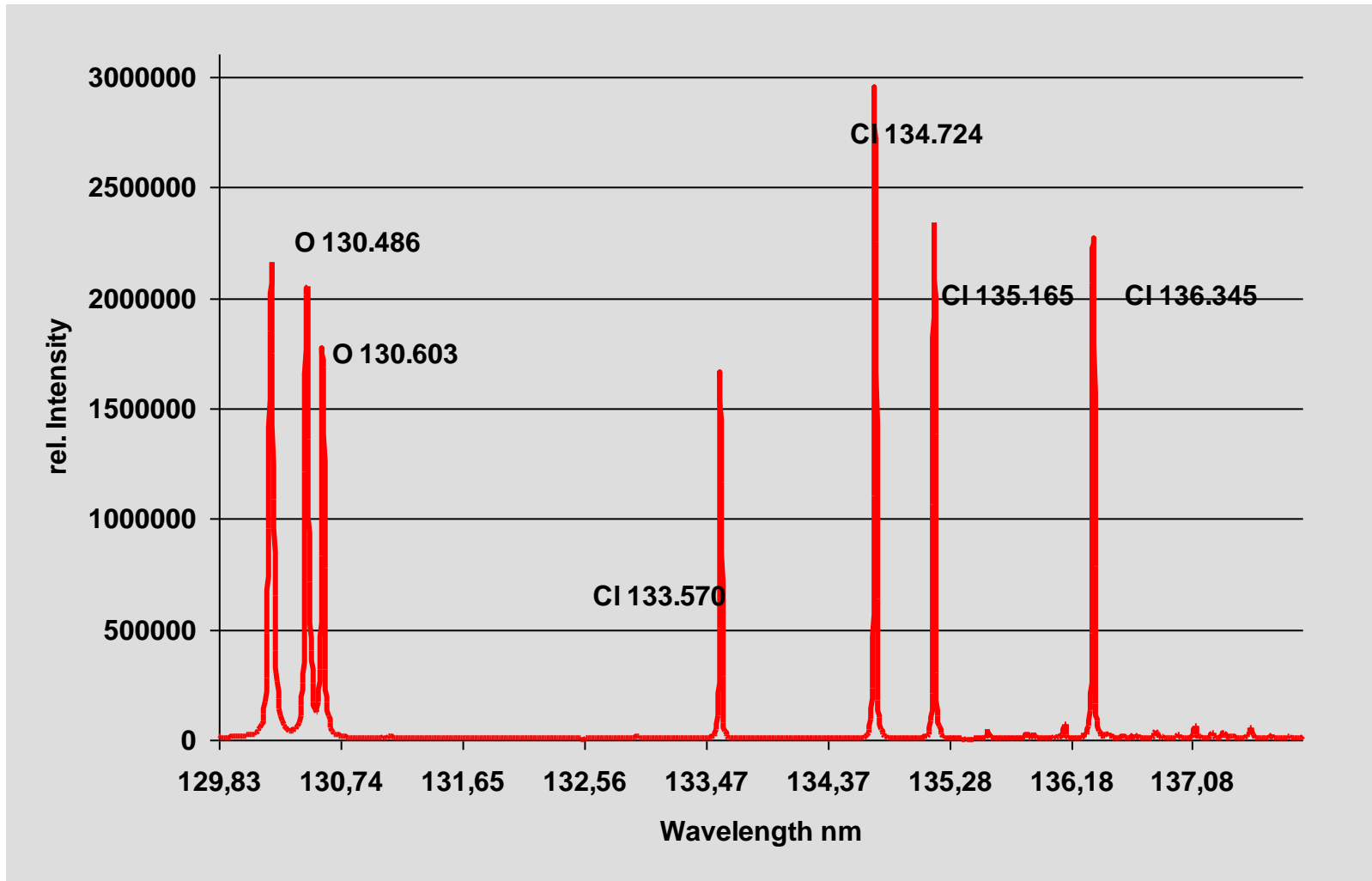
- ▶ **AES** je založena na produkci a detekci čárových **spekter** emitovaných při zářivém přechodu elektronů z energeticky vyššího excitovaného stavu do nižšího základního stavu
- ▶ Tyto elektrony jsou ve vnějších vrstvách atomů a nazývají se **optické elektrony**
- ▶ AES je **multielementární** metoda
- ▶ **Disperzní systém** přístroje rozkládá spektrum do prostoru a umožňuje výběr vhodných analytických čar

Rozsah vlnových délek ICP-OES

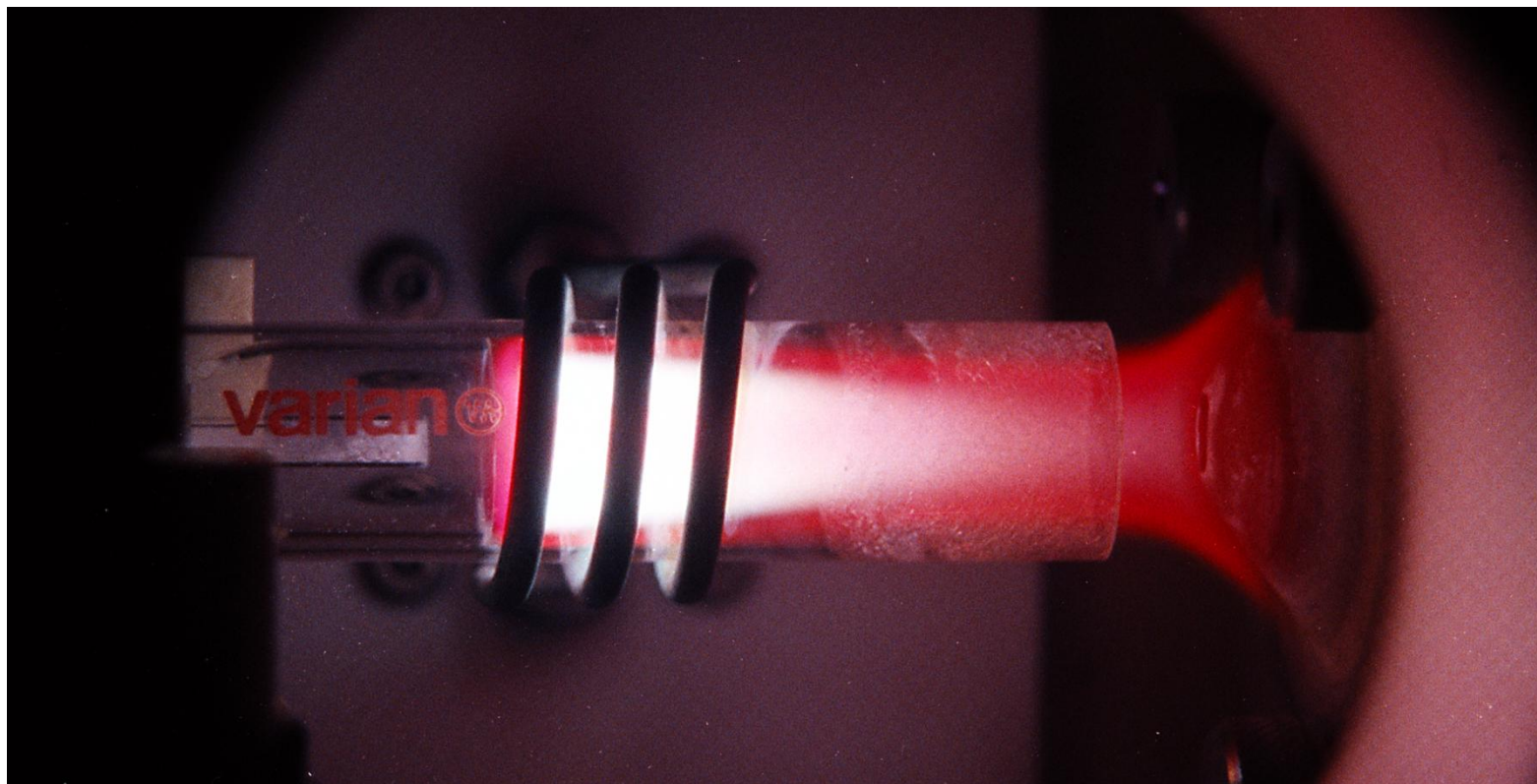
- ▶ Jednotka vlnové délky je nanometr (10^{-9} m)
- ▶ Viditelná oblast spektra (VIS) 380 - 780 nm
- ▶ Ultrafialová oblast spektra (UV) 185 - 380 nm
- ▶ Vakuová ultrafialová oblast spektra (VUV) 120 – 185 nm
- ▶ Obvyklý rozsah vlnových délek spektrometru: 160–770 nm
- ▶ Současný trend: 120 – 770 nm

Příklad aplikace VUV - chlor

ICP

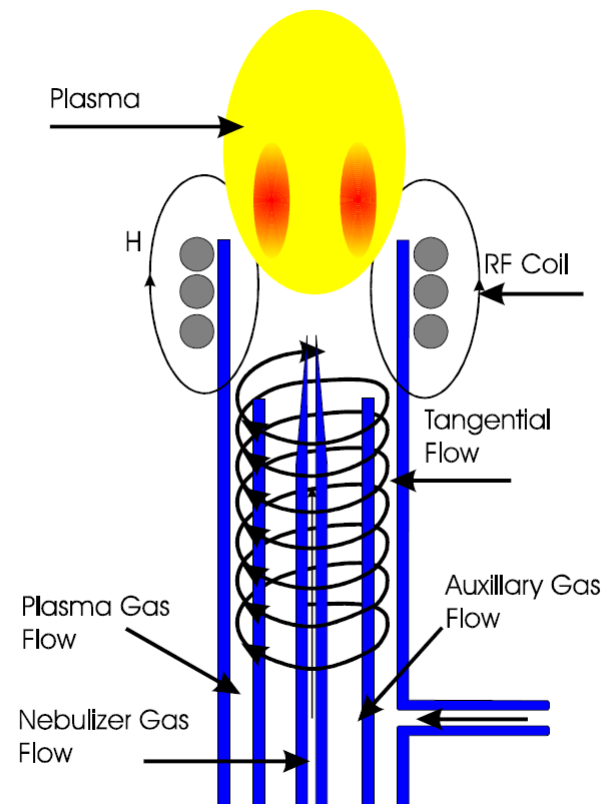

Indukčně vázané plazma

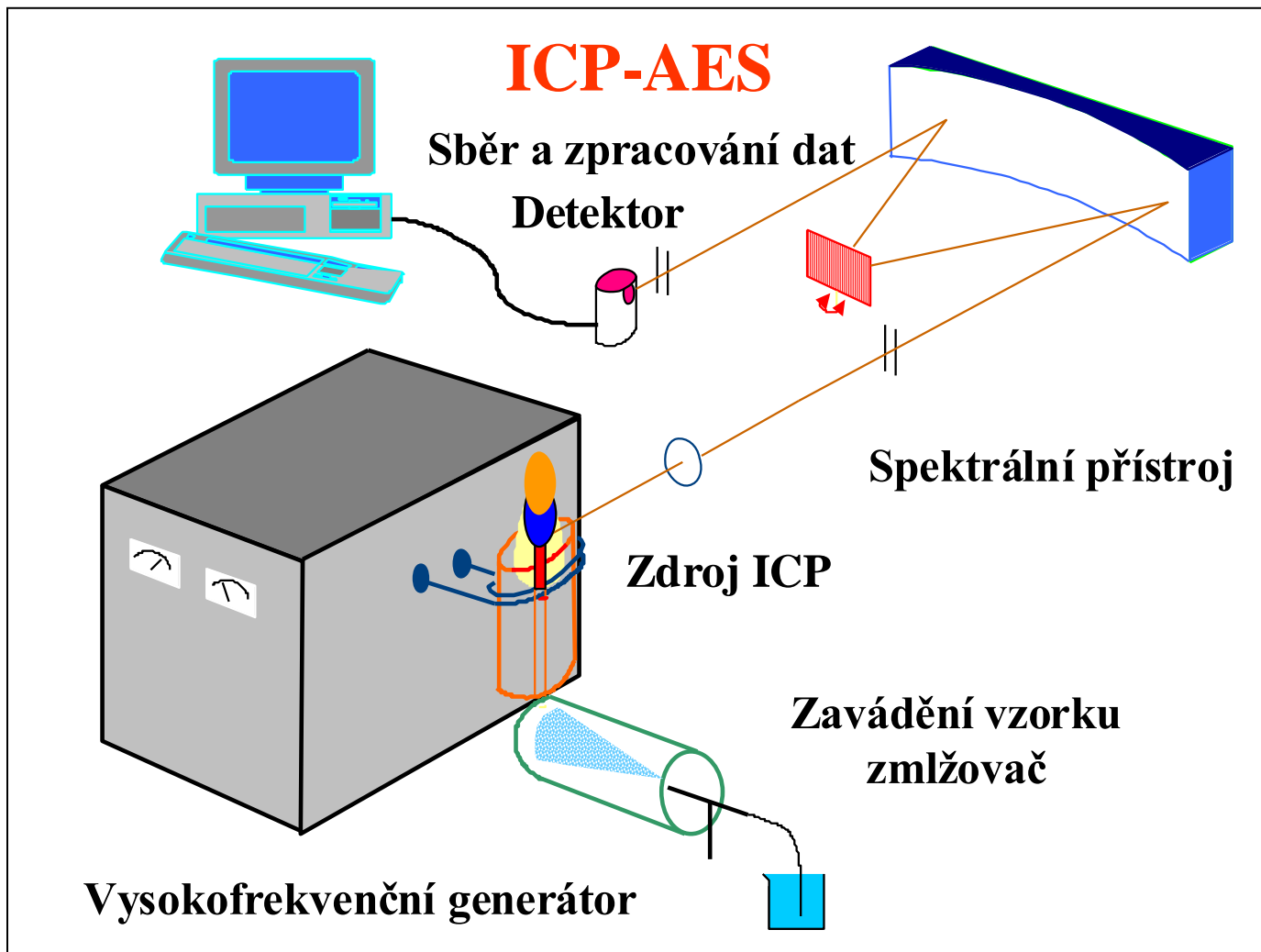
Základní aplikace ICP

- ▶ Excitační zdroj pro atomovou emisní spektrometrii (ICP-AES), excitace M a M^+
- ▶ Ionizační zdroj pro anorganickou hmotnostní spektrometrii (ICP-MS), 90%-ní ionizace: M^+
- ▶ Atomizační prostředí pro atomovou fluorescenční spektrometrii (ICP-AFS), dokonalá atomizace

Schéma plazmové hlavice

Schéma ICP-OES spektrometru

RF generátory

▶ Frekvence

- ▶ 40,68 MHz, obvykle volně běžící oscilátor
- ▶ 27,12 MHz, volně běžící i krystalem řízený oscilátor

▶ Konstrukce

- ▶ Elektronkové, chlazení vodou
- ▶ Elektronkové, chlazení vzduchem
- ▶ Polovodičové

▶ Výkon

- ▶ 1 – 3 kW pro plazmové hlavice Ar-Ar
- ▶ Až 6 kW pro plazmové hlavice Ar-vzduch nebo Ar-N₂

Optika

- ▶ Monochromátory obvykle s rovinnou mřížkou Czerny-Turner s možností skenování celého spektra a výměnnými mřížkami pro UV a viditelnou oblast spektra.
- ▶ Polychromátory s dutou mřížkou (obvykle montáž Paschen-Runge)
- ▶ Polychromátory s echelle mřížkou a rozkladem řádů obvykle hranolem, případně mřížkou (na průchod, výjimečně na odraz)

Detekce záření

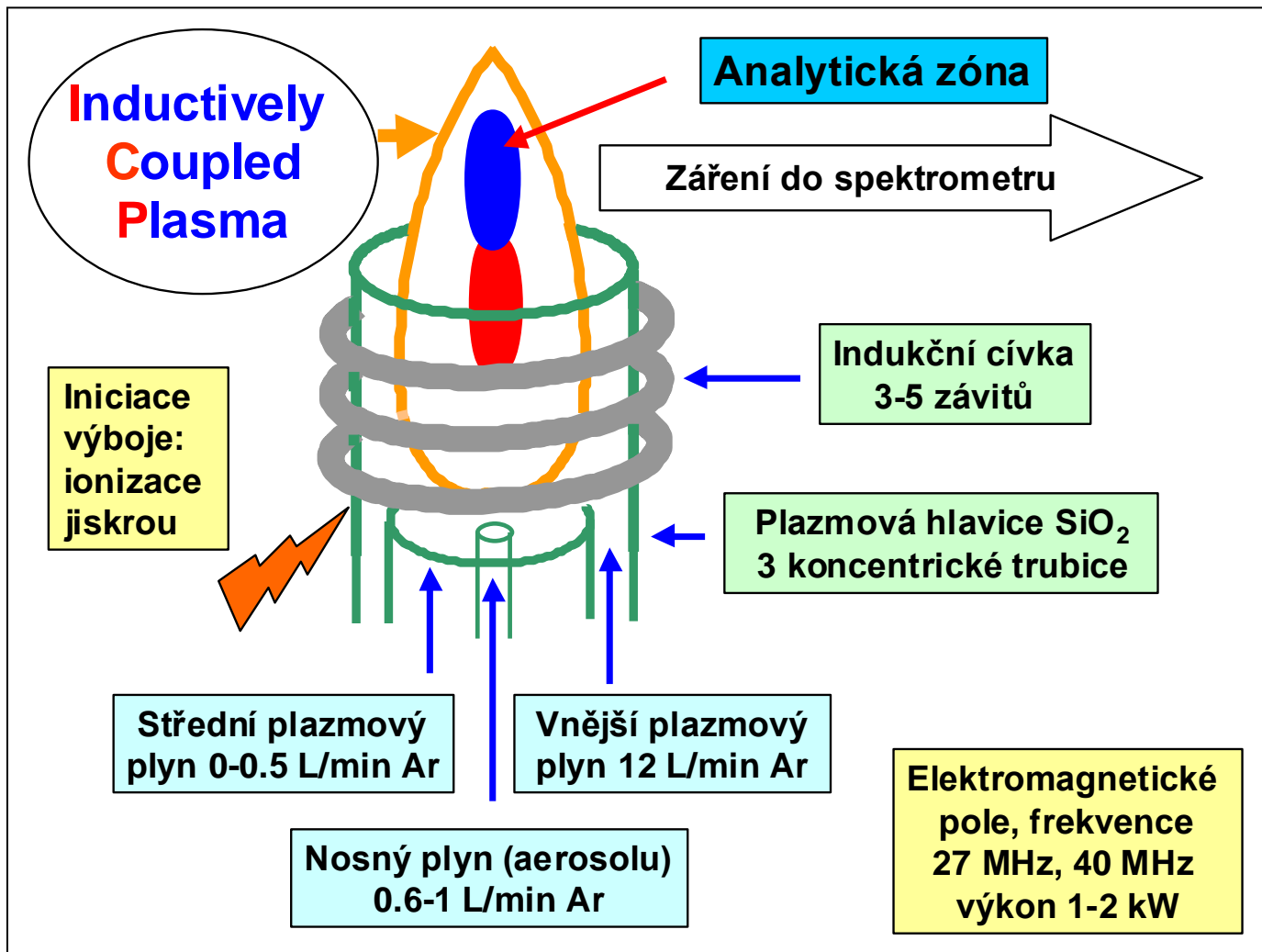
▶ Klasické fotonásobiče

- ▶ za výstupní štěrbinou, často výměnné pro UV (menší temný proud) a VIS (spektrální rozsah do blízké IR)
- ▶ za výstupními štěrbinami polychromátoru (až několik desítek), typy optimalizované pro danou vlnovou délku VUV – UV – VIS)

▶ Polovodičové detektory

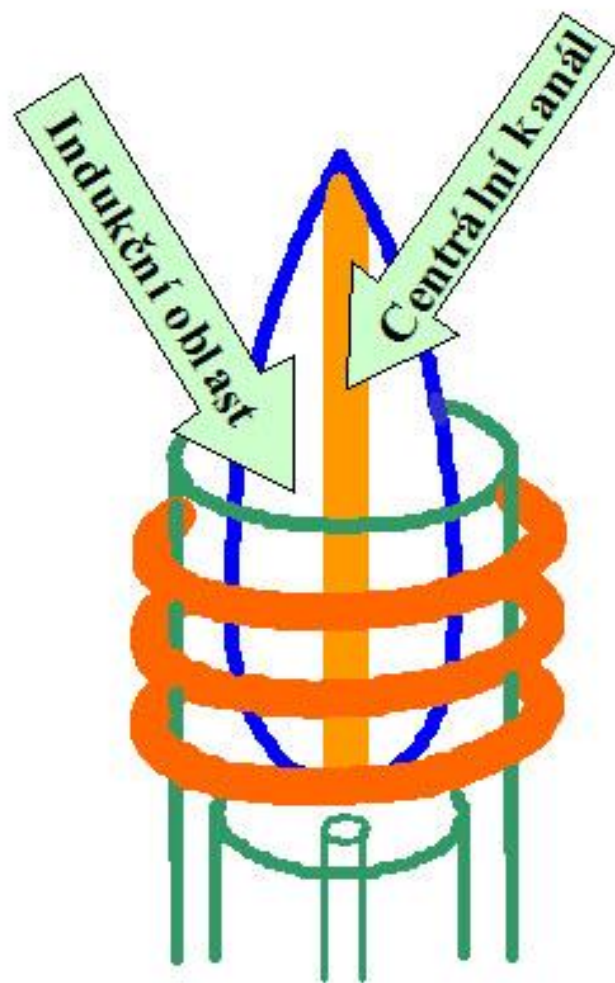
- ▶ Diodová řada s paralelními zesilovači (JY)
- ▶ Diodové řady CCD (diode array) např. Spectro Cirros,
- ▶ Segmentované detektory s použitím CCD diode array pro echelle spektrometry (např. Perkin-Elmer)
- ▶ CCD plošné detektory (pro echelle sp., levnější)
- ▶ CID plošné detektory (odstraněn blooming, adresování, nedestruktivní čtení dat)
- ▶ MOS plošné detektory ve vývoji

Plazmová hlavice

Fyzikální vlastnosti ICP výboje

- ▶ Chladnější centrální kanál se vzorkem je obklopen horkým anulárním plazmatem
- ▶ Excitované atomy v kanálu nejsou obklopeny atomy v nižších energetických stavech
- ▶ V indukční oblasti je minimální absorpce záření analytu $\Rightarrow$ linearita kalibračních závislostí je 5 – 6 řádů

Vnášení vzorku do plazmatu

Vzorky

- ▶ Kapalné (mokrý nebo suchý aerosol)
- ▶ Pevné (suchý aerosol, přímé vypařování vzorku)

Požadavky na vlastnosti aerosolu

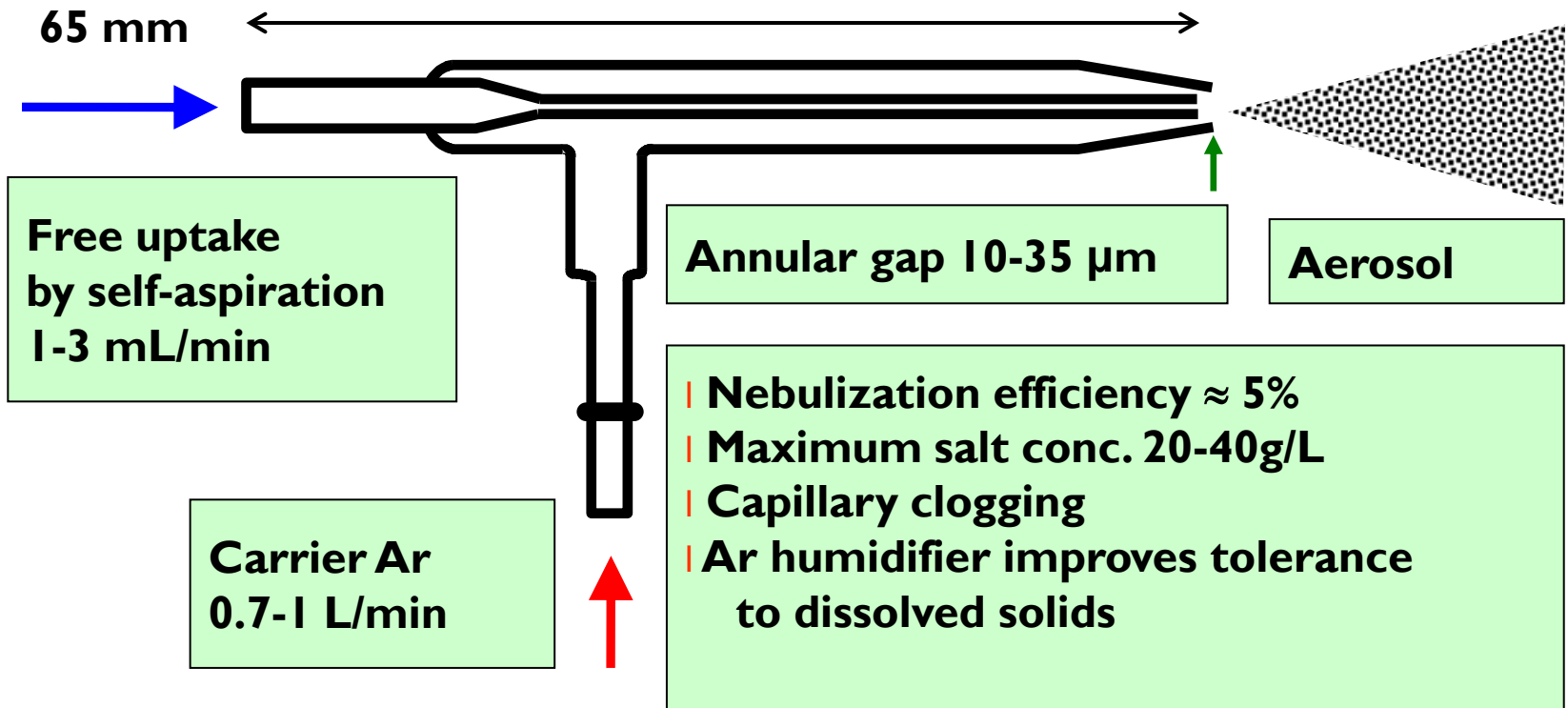
- ▶ Účinná tvorba aerosolu nezávislá na vlastnostech vzorku
- ▶ Dobrá účinnost transportu aerosolu
- ▶ Minimální paměťový efekt
- ▶ Stabilita tvorby a transportu aerosolu
- ▶ Identické složení vzorku a aerosolu
- ▶ Dominantní zastoupení jemných částic aerosolu

Typy zmlžovačů kapalin

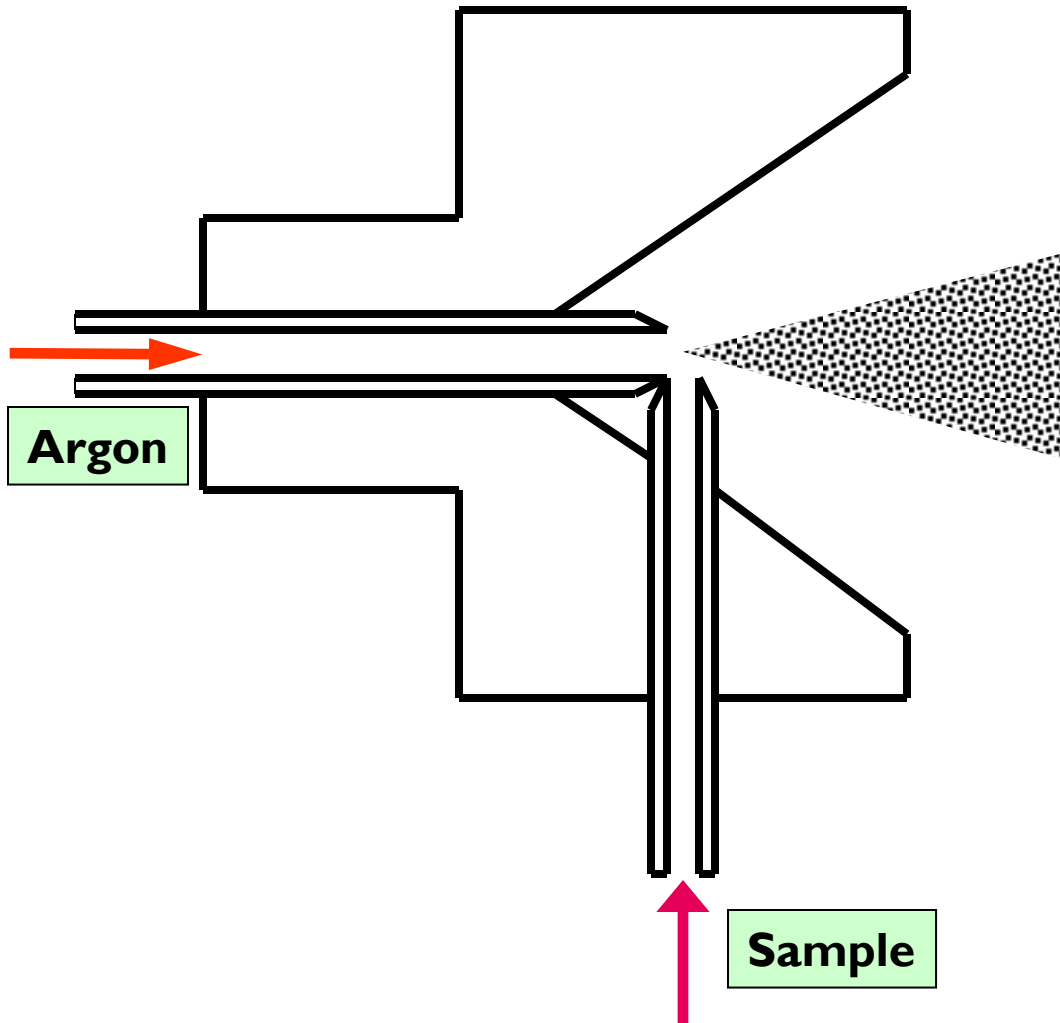
- ▶ Koncentrický zmlžovač se sacím efektem (Meinhard)
- ▶ Úhlový zmlžovač (Kniseley)
- ▶ V-drážkový zmlžovač (Volcott+Sobel)
- ▶ Mřížkový zmlžovač (Hildebrand)
- ▶ Fritový zmlžovač (Apel+Bienewski)
- ▶ Jet-impact zmlžovač (Doherty+Hieftje)
- ▶ Hydraulický vysokotlaký zmlžovač (Knauer)
- ▶ Thermospray
- ▶ Ultrazvukový zmlžovač (Dunken+Pforr)

MEINHARD CONCENTRIC GLASS NEBULIZER (CGN) SELF-ASPIRATING (VENTURI EFFECT)

Pumping eliminates influence of solution properties and level height. "Starving" nebulizer - pump delivers less than suction uptake ⇒ good signal stability

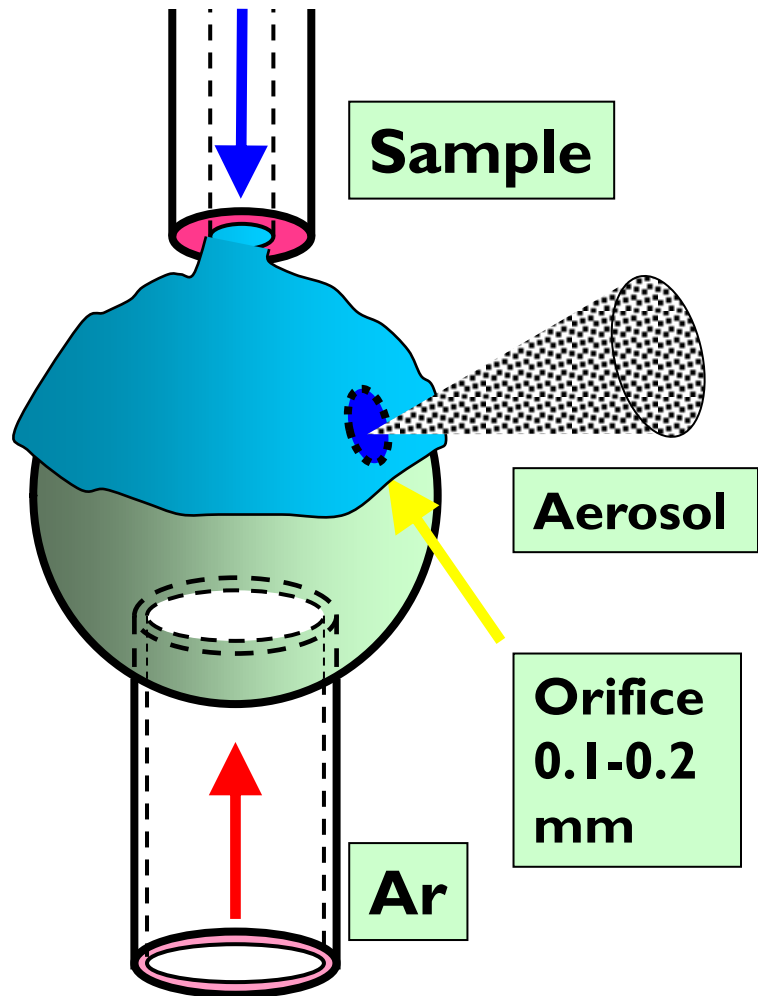
Cross-flow nebulizer (CFN) with or without Venturi effect

- Less efficient than CGN
- Less sensitivity
- Larger capillaries
- Less clogging problems
- More rugged
- Corrosion resistant tips of nebulizer (Pt, sapphire)
- Ar flow 0.6-1 L/min
- Solution pumping 1-2 mL/min

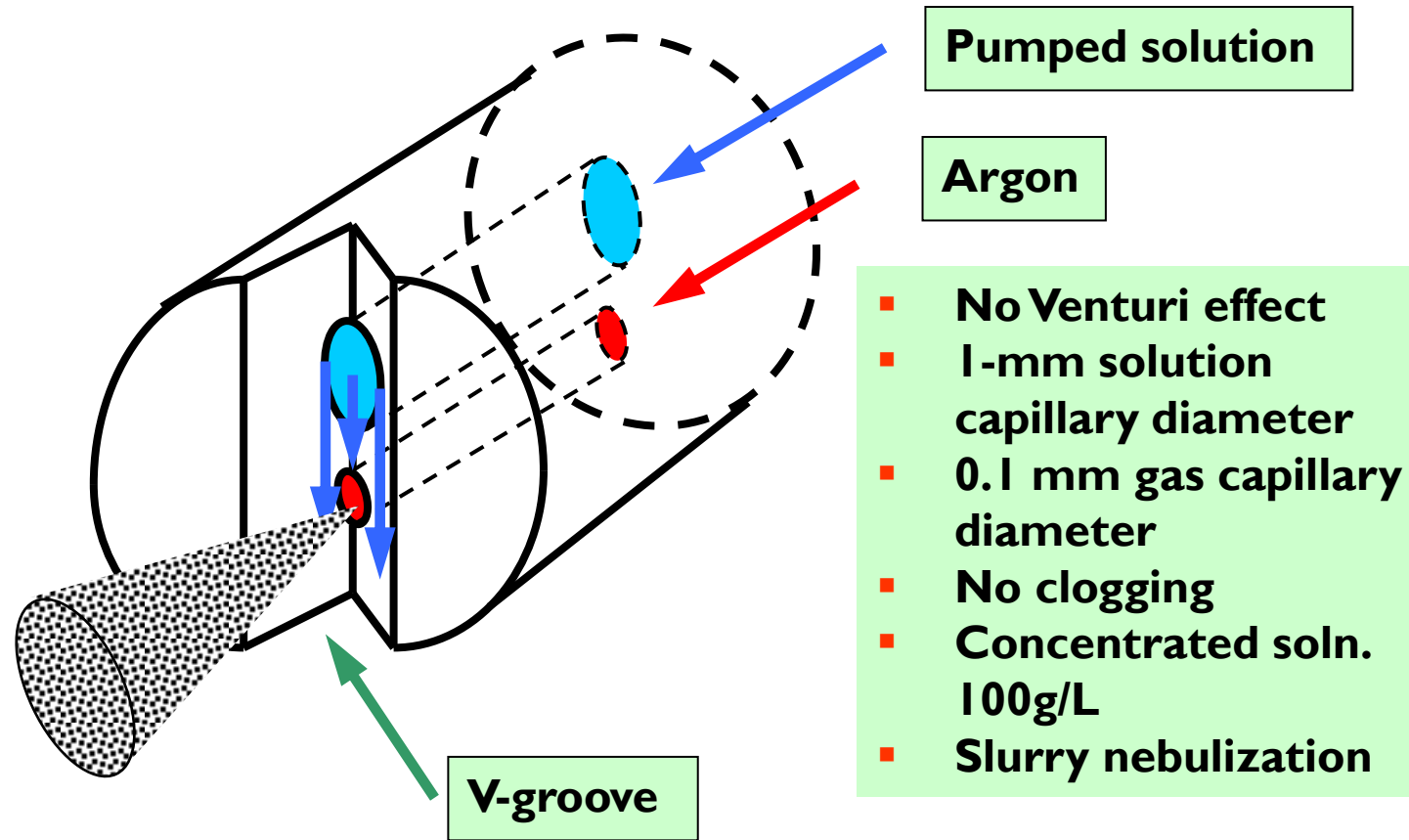
Babington nebulizer (1973)

- The liquid flows over a smooth surface with small hole in it. High speed Ar gas emanating from the hole shears the sheet of the liquid into small droplets.
- No Venturi effect
  - Resistant to clogging
  - Nebulize viscose liquids
  - Various modifications

Garbarino & Taylor 1980

V-groove nebulizer = high solids nebulizer = maximum dissolved solids nebulizer

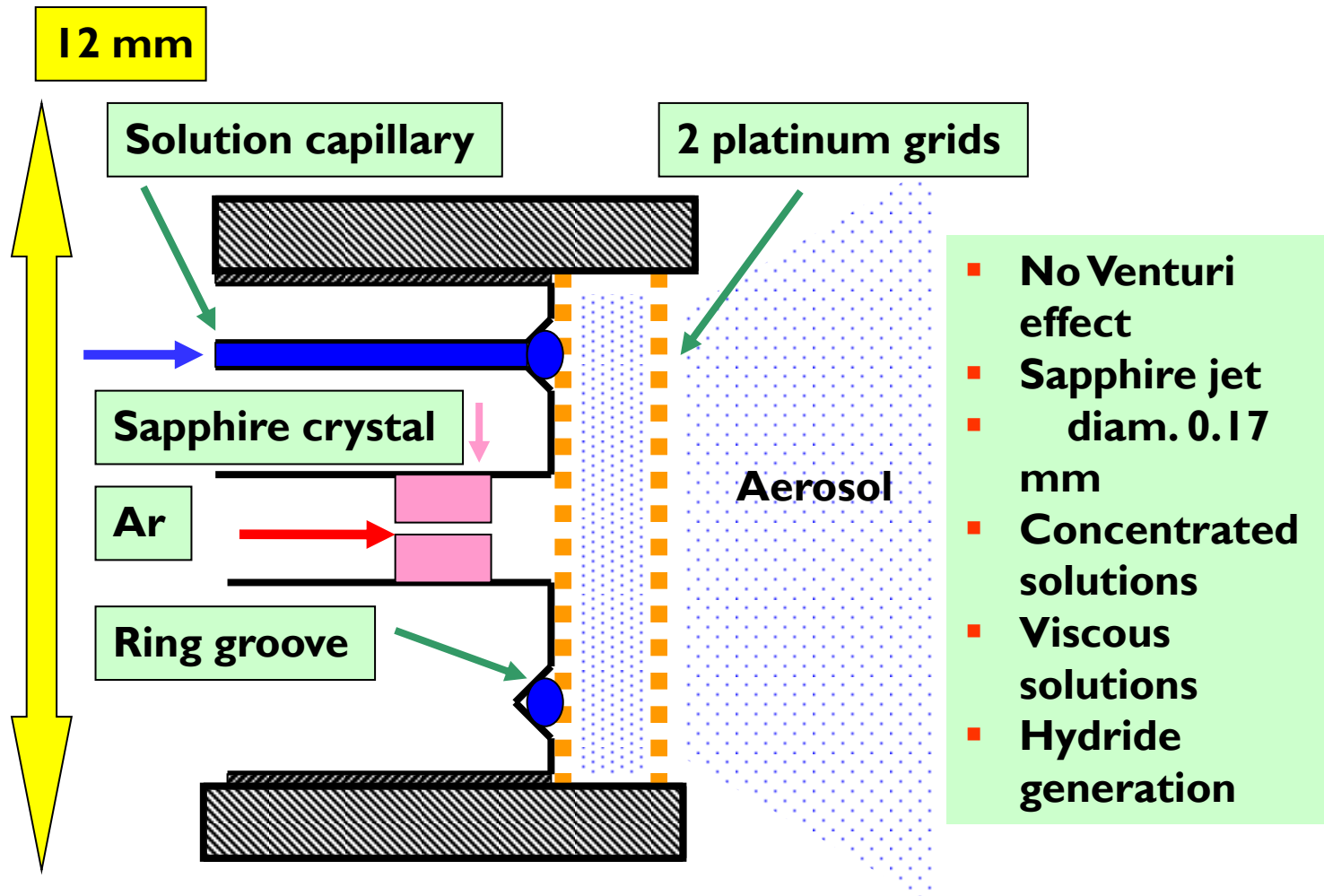

Wolcott & Sobel 1978

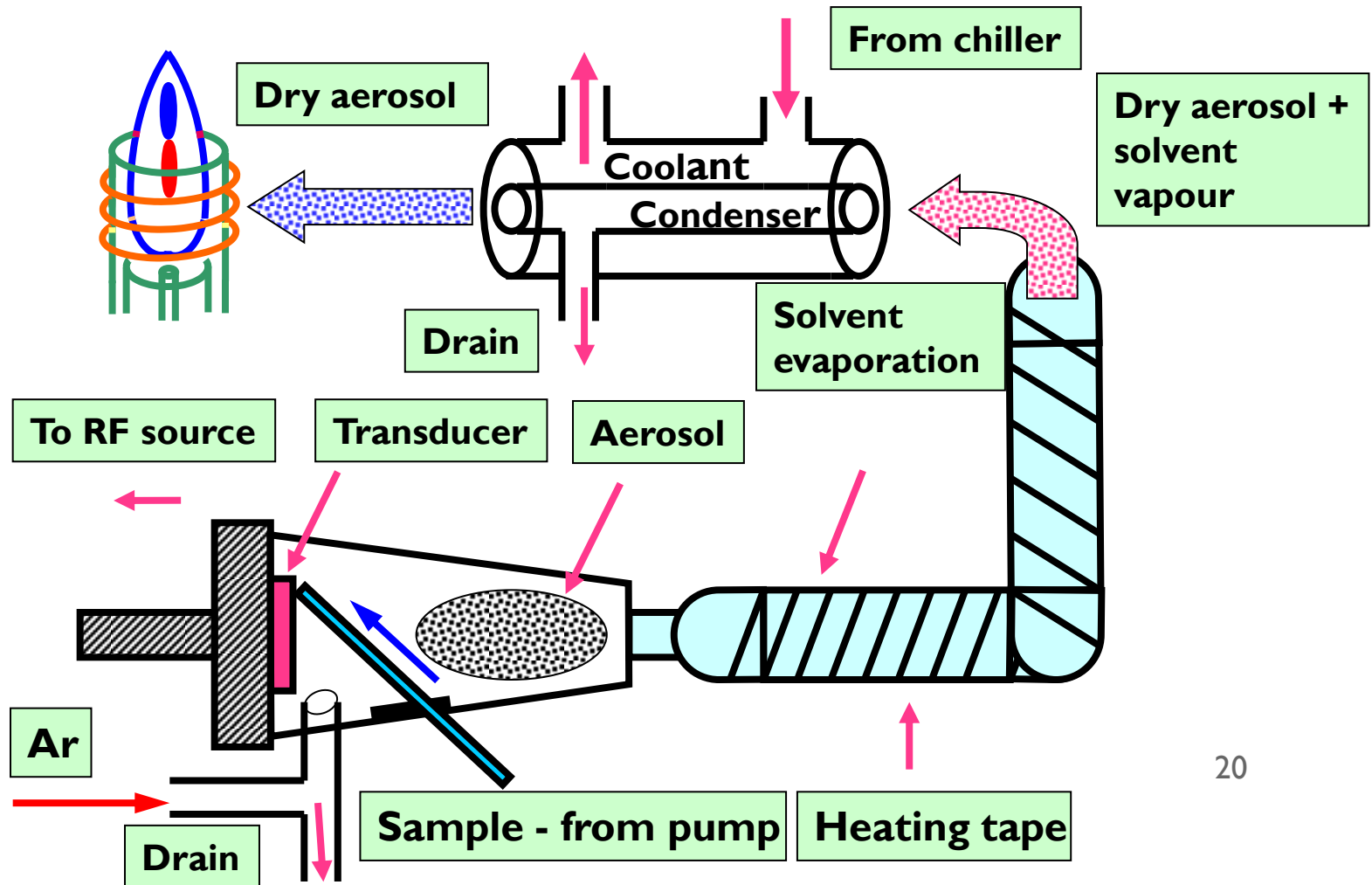
Suddendorf & Boyer 1980

Grid nebulizer (Hildebrand)

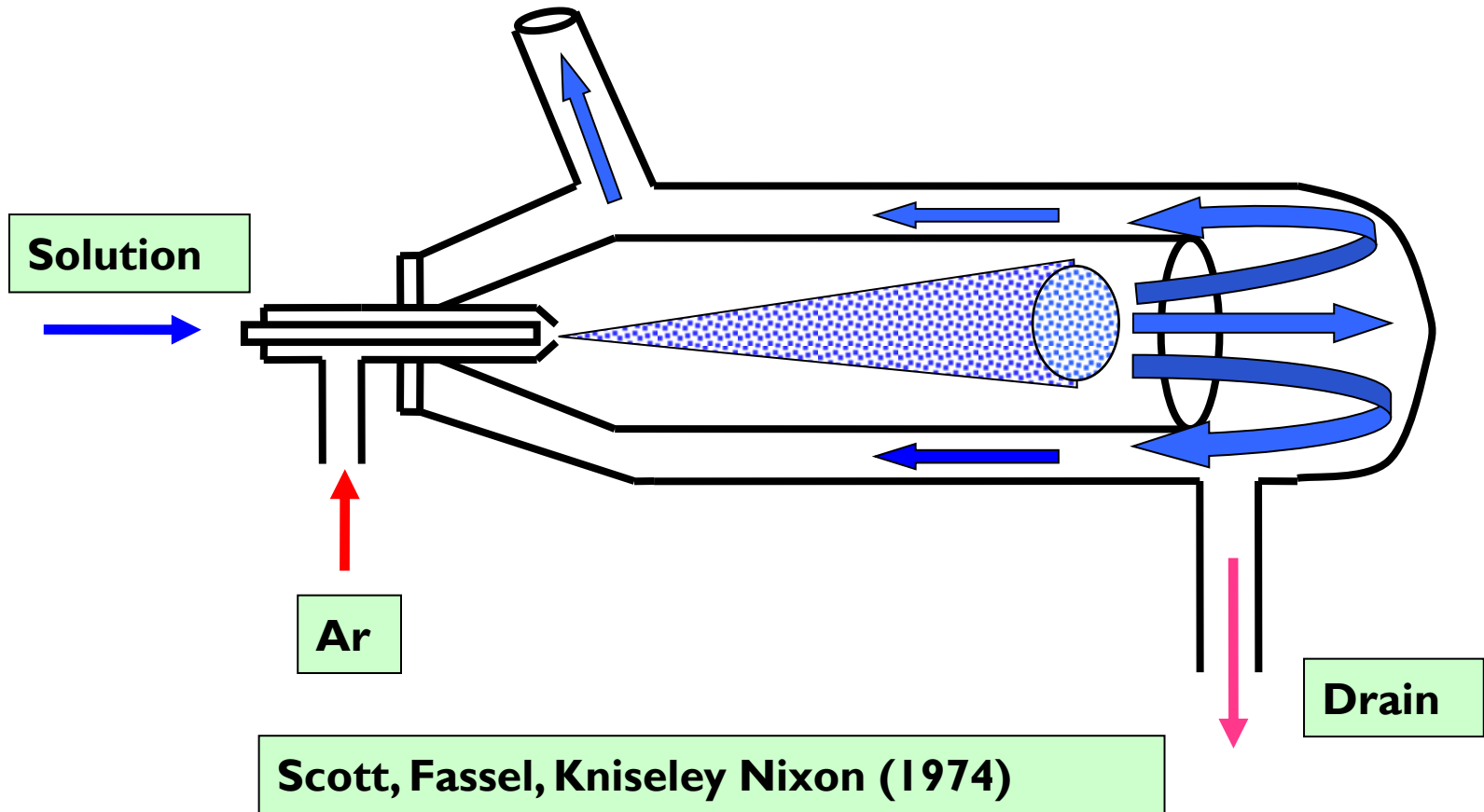

Ultrasonic nebulizer (USN) with desolvation unit

20

Scott double-pass spray chamber

Vnášení plynných vzorků

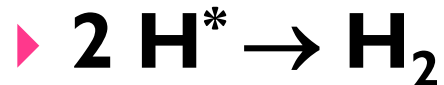
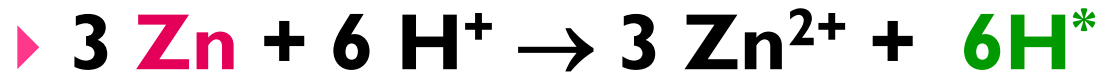

- ▶ Generování těkavých hydridů (As, Sb, Bi, Se, Te, Ge, Sn)
- ▶ Generování dalších těkavých prvků a sloučenin: Cl, Br, I, SO₂, karbonylů V, Ni, Fe..
- ▶ Těkavých dithiokarbamátů, fluoroacetonátů, diketonů (Cr, Co, Fe, Mn, Zn)
- ▶ Plynová chromatografie organických látek s ICP detekcí: Cl, Br, I, B, C, S, P, O, N
- ▶ Zavádění vzduchu pro stanovení nečistot v ovzduší

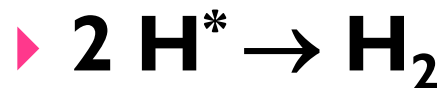
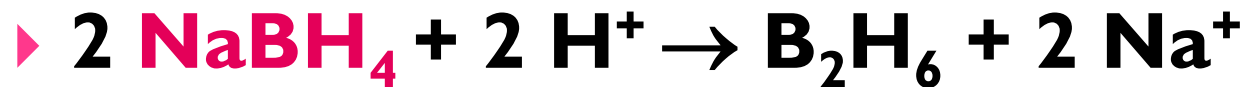
Hydride generation (HG-ICP)

▶ **Historically - Marsh reaction in Gutzeit test for As**

▶ **Since 1972:**

Vnášení pevných vzorků

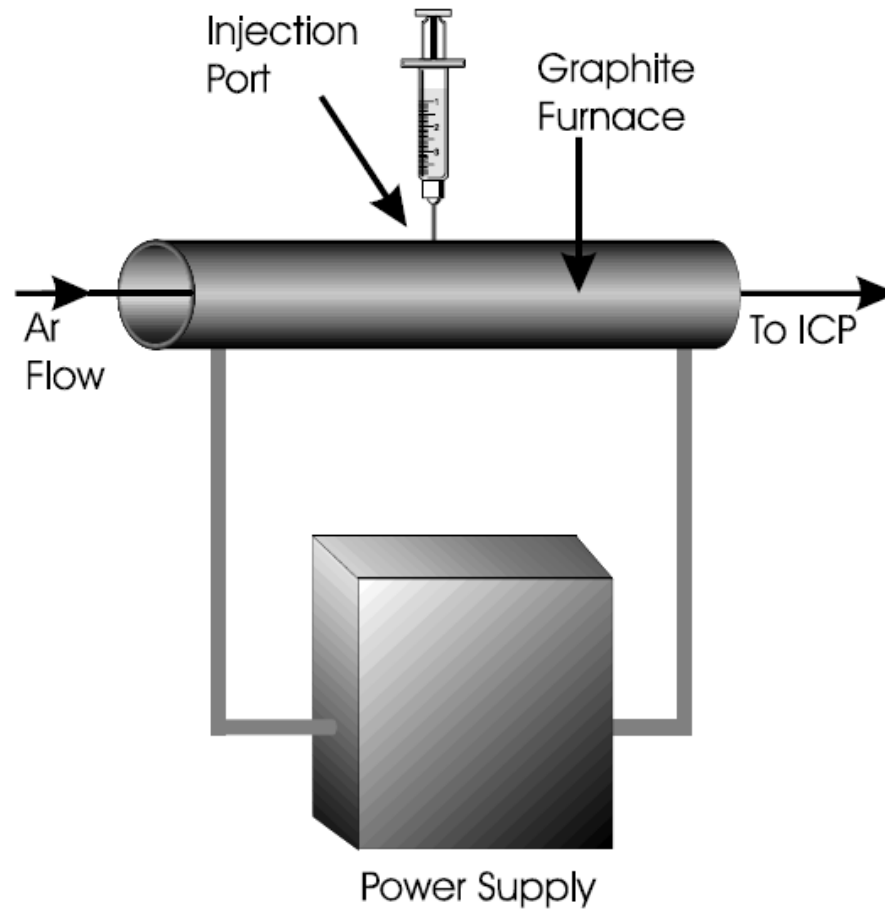

- ▶ Zmlžování suspenzí
- ▶ Elektrotermická vaporizace
- ▶ Fluidní lože
- ▶ Zařízení pro vsunutí pevného vzorku do plazmatu
- ▶ Laserová ablace
- ▶ Eroze elektrickým obloukem (ablace obloukem)
- ▶ Eroze elektrickou jiskrou (jiskrová ablace)

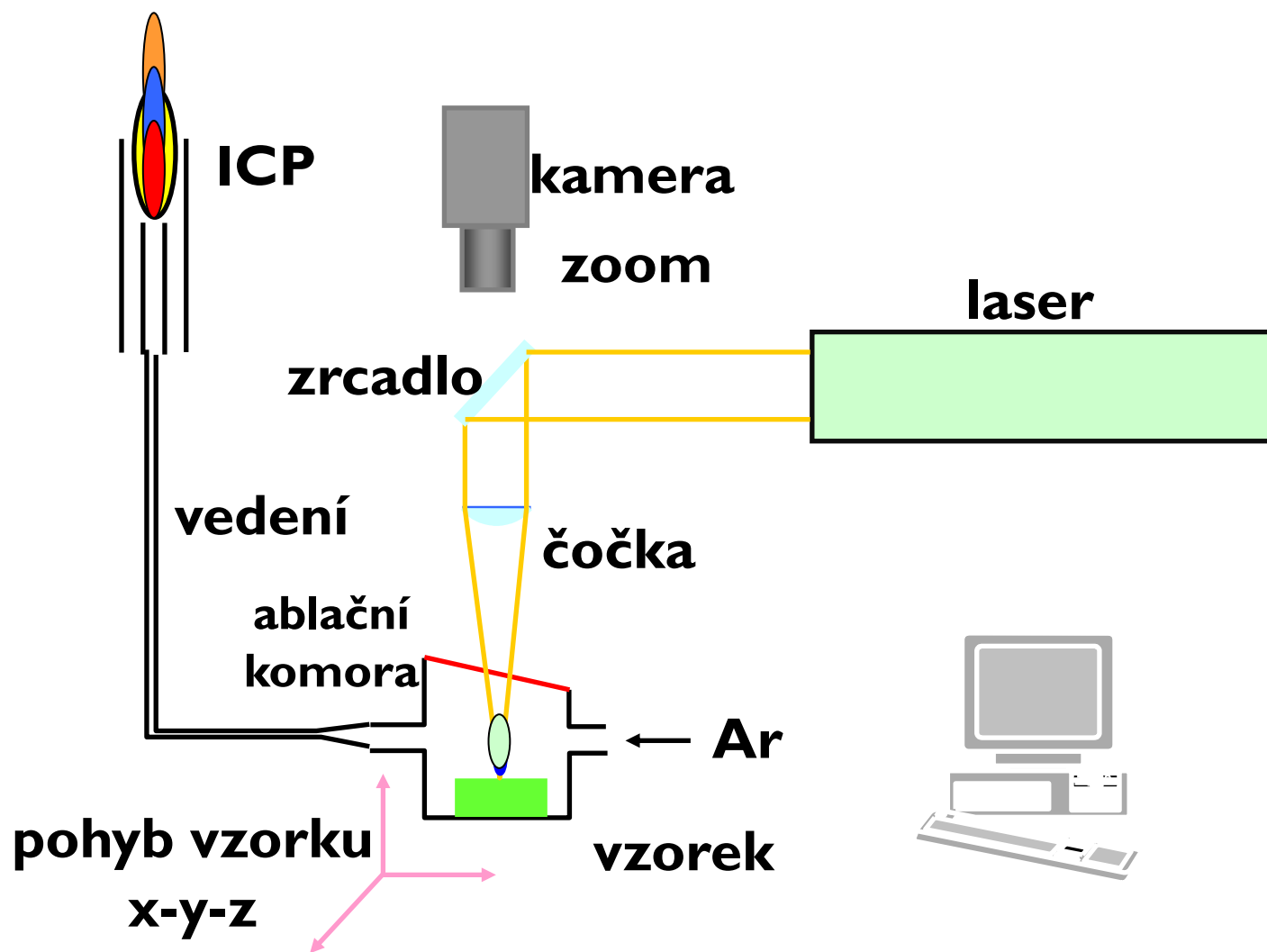

Elektrotermická vaporizace

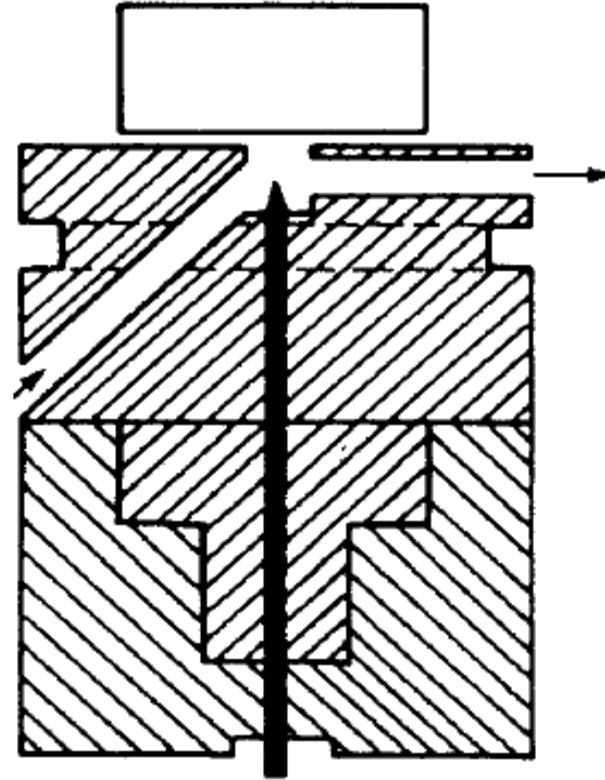

Laserová ablace (LA-ICP-OES)

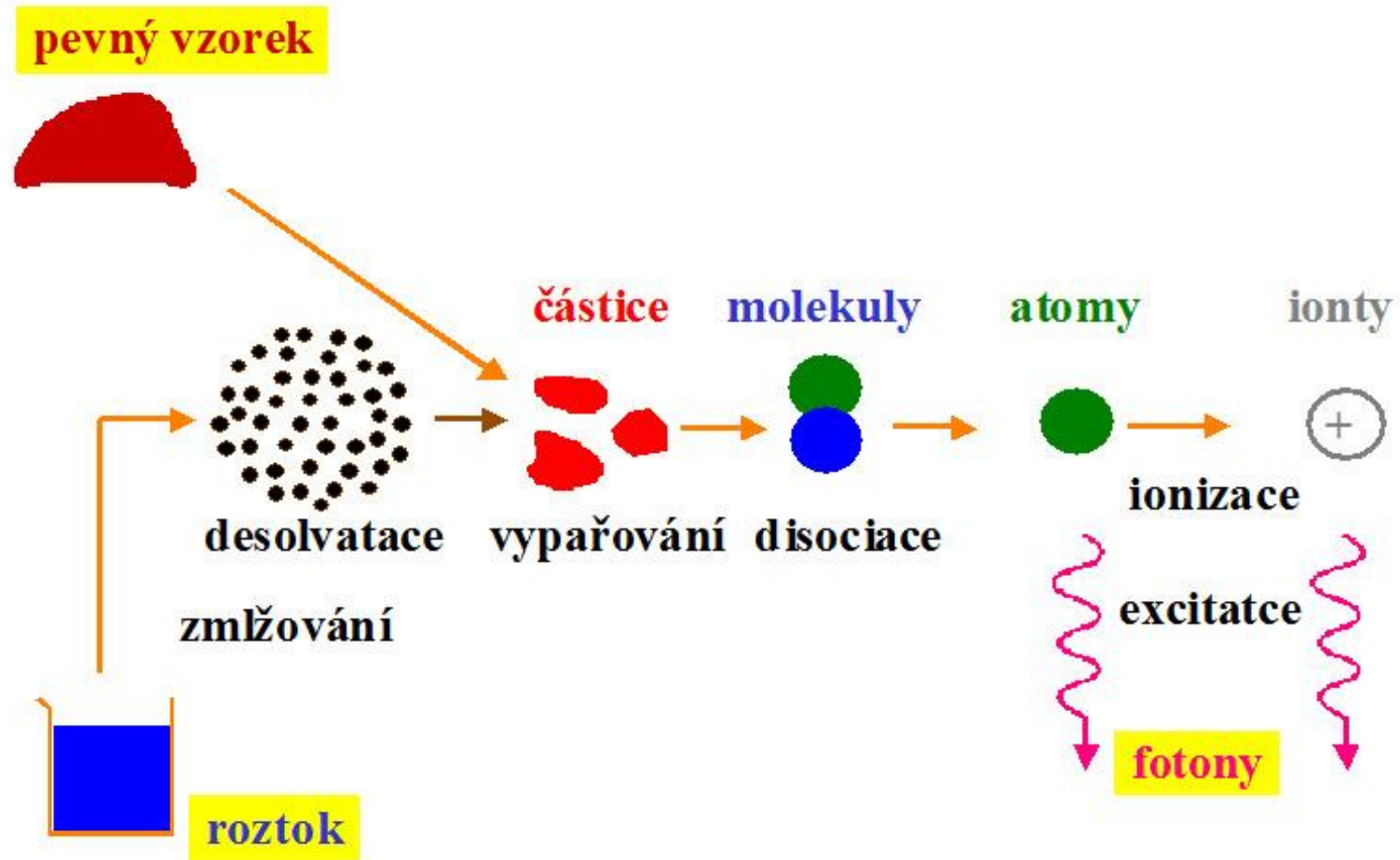

Jiskrová ablace

- ▶ Jiskrová ablace vodivých materiálů (nevodivé jsou lisovány např. s měděným prachem) produkuje při použití jiskry s vysokým napětím aerosol velmi jemných částic. Při generaci větších částic (použití vyšších výkonů jiskry) mohou nastávat rozdíly ve složení jednotlivých frakcí aerosolu vzorku, zejména u supereutektických slitin. Současně se pak zvyšuje výstřelový (flicker) šum.

Generování analytického signálu v OES

Collisional Processes

Electron impact

Excitation

Deexcitation

Ionization

3-body recombination

Radiative recombination

Dielectronic capture

Ion impact

Excitation

Ionization

Charge exchange (transfer)

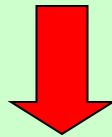
Normally ion-impact processes are less important

Excitační procesy v ICP

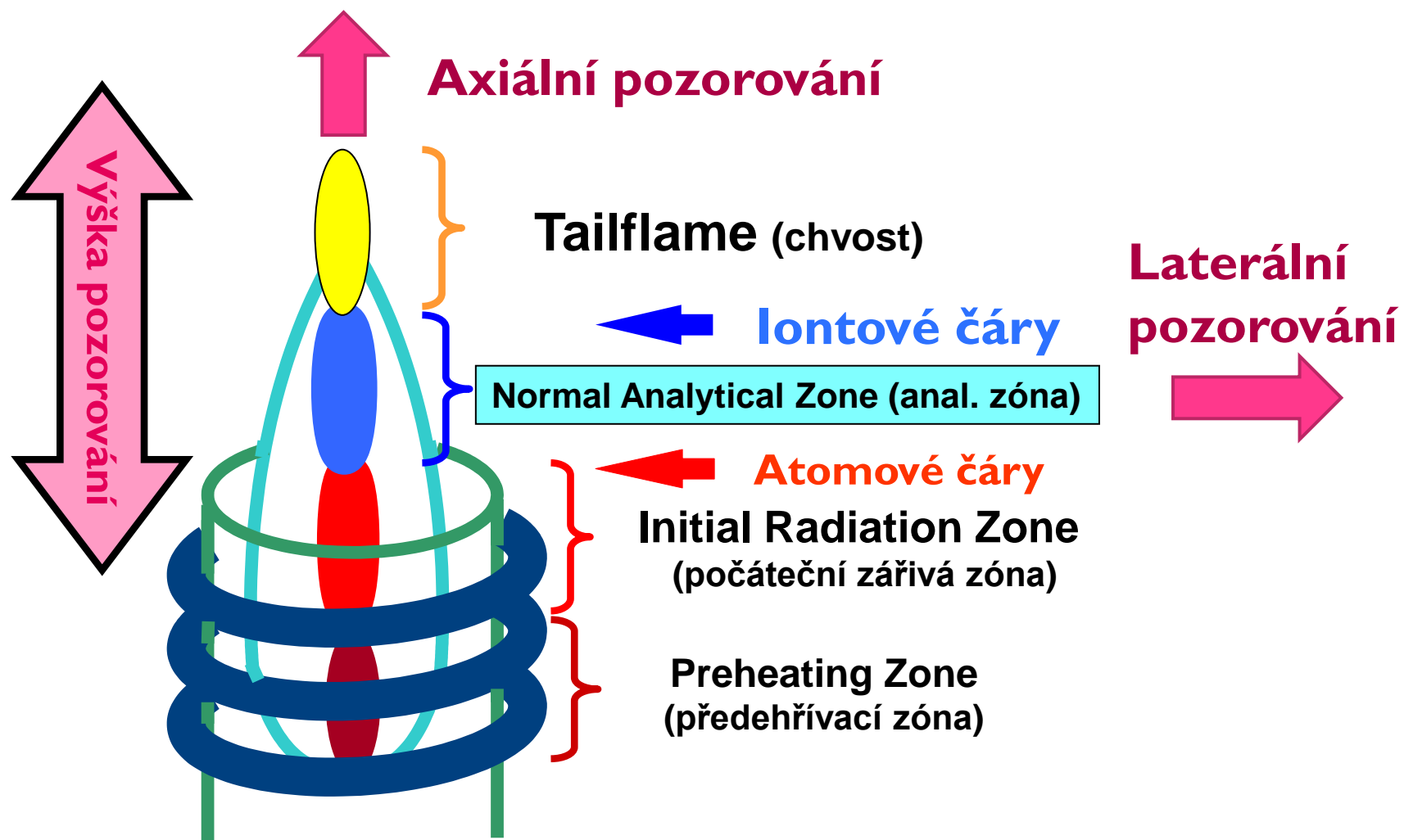
- $\text{Ar} + e \rightarrow \text{Ar}^*, \text{Ar}^m$ (metastabilní, $E \sim 11,7 \text{ eV}$)
- $\text{Ar} + e \rightarrow \text{Ar}^+$ ($E_i = 15,7 \text{ eV}$)
- $\text{Ar} + h\nu \rightarrow \text{Ar}^+$ (radiační ionizace)
- $\text{Ar}^+ + \text{X} \rightarrow \text{Ar} + \text{X}^{+*} \pm \Delta E$ přenos náboje
- $\text{Ar}^m + \text{X} \rightarrow \text{Ar} + \text{X}^{+*}$ Penningův efekt
- $e^- + \text{X} \rightarrow e^- + e^- + \text{X}^+$ srážková ionizace
- $e^- + \text{X} \rightarrow e^- + \text{X}^*$ srážková excitace
(**X** - atom analytu)

supratermická koncentrace X^{+*} a X^+

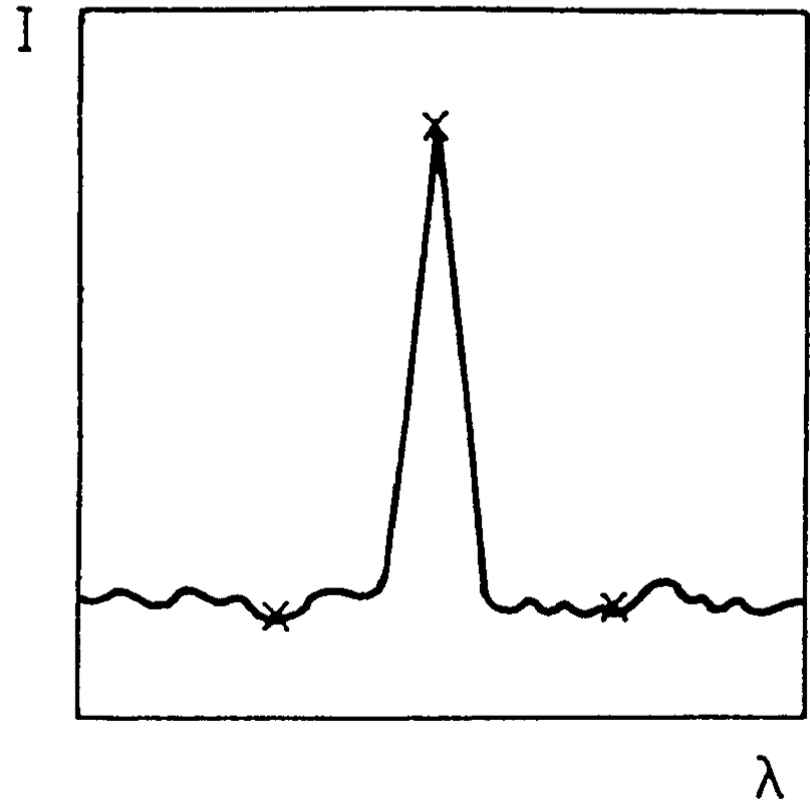
preferenční excitace iontových čar

Laterální a axiální pozorování

Měření intenzity emise

- ▶ Sekvenční spektrometry – odečte se intenzita v maximu čáry ze skenu – vysoký šum (krátká integrace) nebo se proměří okolí vrcholu čáry a několika body se proloží vhodná funkce (parabola, Gaussova..) a z ní se odečte maximum emise.
- ▶ Simultánní spektrometry – jednotlivými kanály se proloží vhodná funkce a z ní se odečte hodnota emise a pozadí. Integrační doba je u všech kanálů detektoru stejná a dostatečně dlouhá

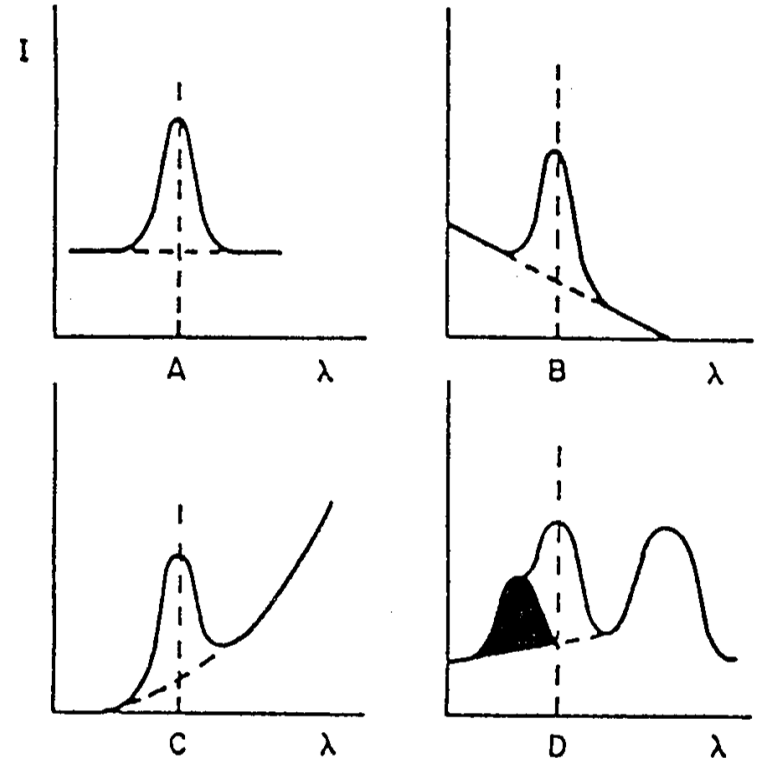

Průběh intenzity ve zvoleném spektrálním okně s maximem čáry a body pro korekci pozadí

Metody korekce pozadí

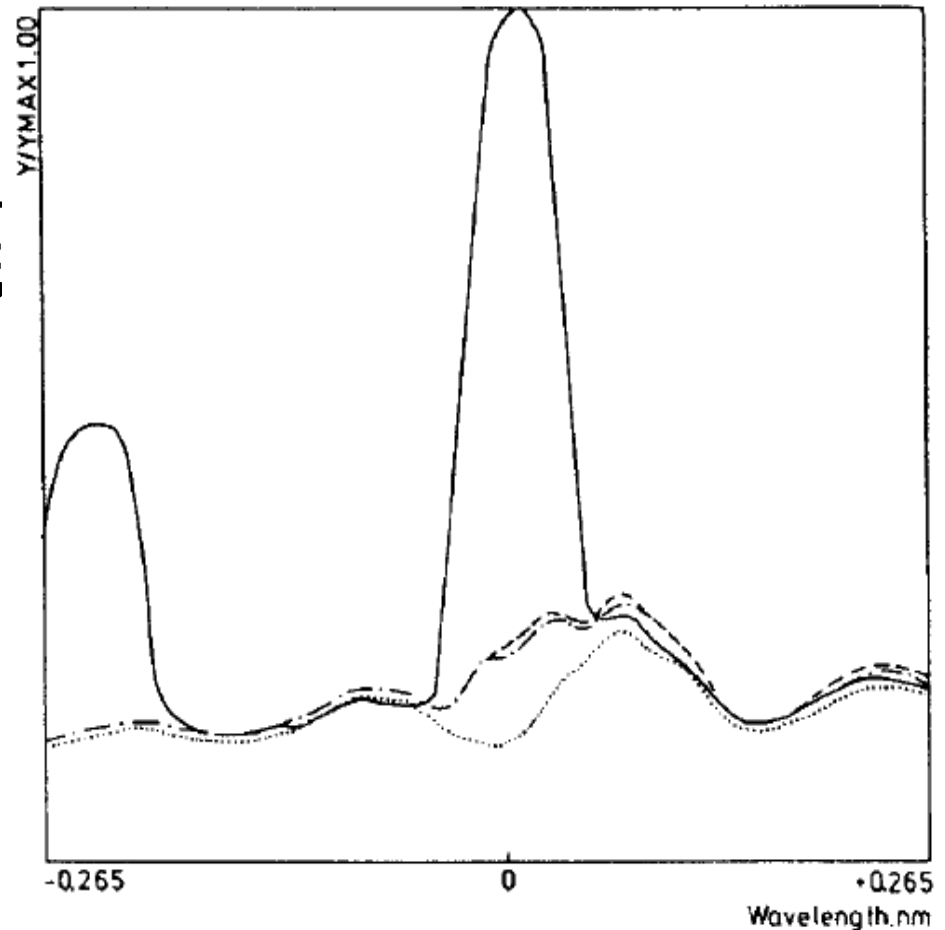
- ▶ **Měření v místě čáry** – on peak: změří se emise vzorku, obsahujícího všechny složky jako analyzovaný vzorek, ale bez analytu, a hodnota pozadí se odečte od analytického signálu nebo se změří emise všech kontaminantů samostatně a jednotlivé příspěvky se odečtou od analytického signálu.
- ▶ **Měření v blízkém okolí čáry** – off peak: Je možná v případech A, B, C, není možná v případě D. Výjimečně je možné použít měření pozadí pouze na jedné straně čáry.

- A – konstantní průběh pozadí
- B – lineární průběh pozadí
- C – nelineární průběh pozadí
- D- strukturované pozadí

Spektrum reálného vzorku

- ▶ sample: 0.5534 mg of airborne dust sample HBW 2 per mL, 19 mg/mL of HBO_3 , 19 mg/mL of HF, 4.9 M HNO_3 (----);
- ▶ the same after the decomposition (-.-.-.-.-);
- ▶ water (.....)
- ▶ line: Cu I 324.754 nm.

Spektrální interference

- ▶ Velké množství čar vybuzených v ICP znamená vysokou pravděpodobnost překryvu atomových a iontových čar. V oblasti 200 – 400 nm je to asi 200 000 čar.
- ▶ Eliminace:
  - ▶ Velká rozlišovací schopnost spektrometru (100 000 – 500 000)
  - ▶ Výběr vhodné čáry podle atlasu čar (např. NIST) nebo podle seznamu čar a jejich relativních intenzit v programu ICP spektrometru, zde bývají uvedeny i pravděpodobné interference
  - ▶ Matematické korekce podle modelových vzorků interferentů – není optimálním řešením, ale u vzorků s maticí s vysokým počtem čar (Fe, W, Mo, U, Th, REE....) nutné. Mnohdy je nutné přejít na jinou metodiku (např. ICP-MS)
- ▶ Interference s molekulovými pásy, jejichž složky, i když slabé, mnohdy pokrývají celé spektrum
  - ▶ Molekulové pásy ICP plazmatu: Ar, OH, NH, ...
  - ▶ Molekulové pásy z matrice vzorku: CO, CN, NH, ...

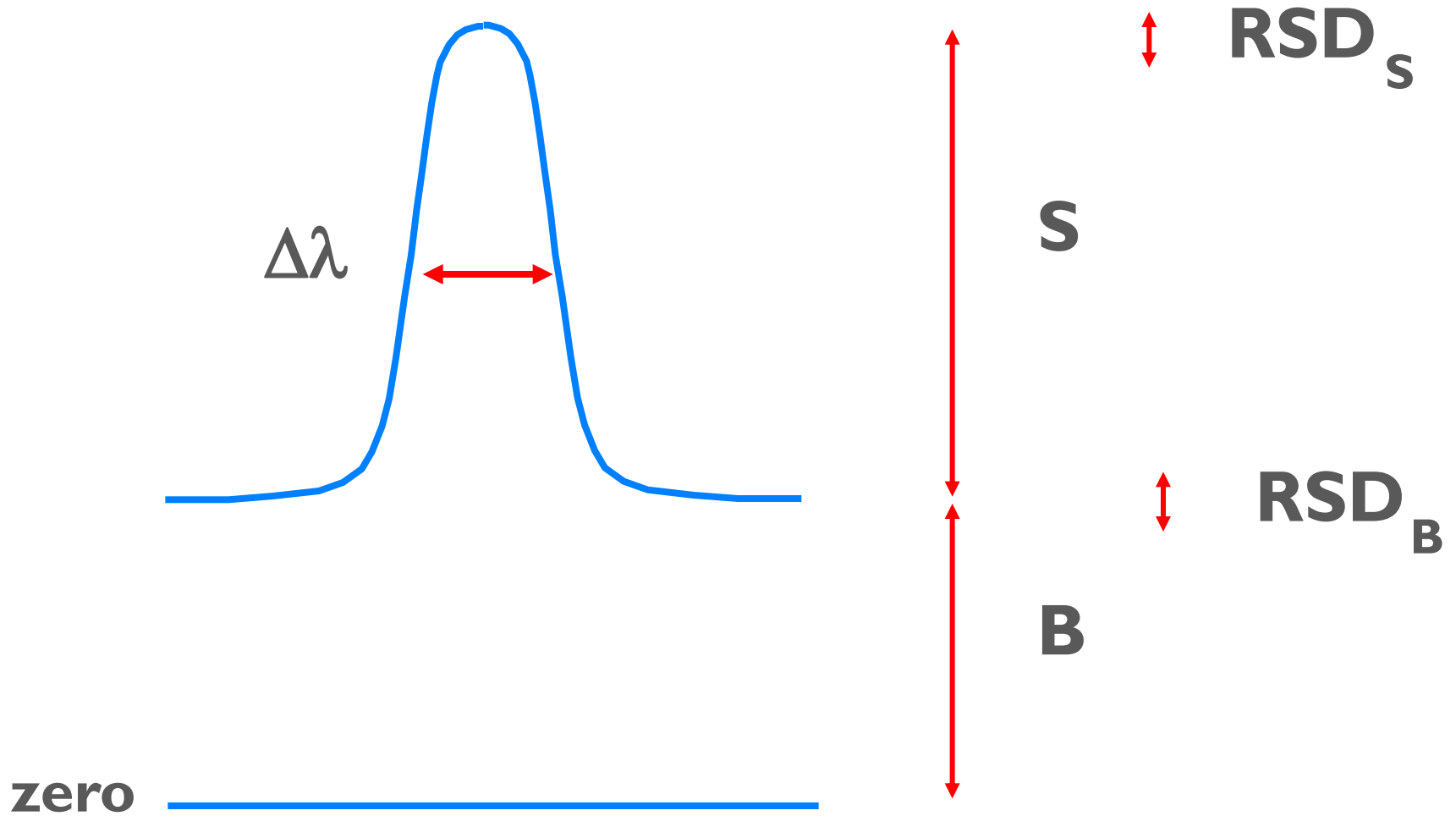
Nespektrální interference

- ▶ Interference zmlžování - složení a distribuci velikosti částic aerosolu ovlivňuje:
  - ▶ Povrchové napětí roztoku vzorku
  - ▶ Hustota roztoku vzorku
  - ▶ Typ zmlžovače
- ▶ Interference snadno ionizovatelných prvků ve vysokých koncentracích (větší než 1 – 10 g/l)
  - ▶ Snižují excitační teplotu
  - ▶ Ovlivňují stupeň ionizace analytu
  - ▶ Snižují koncentraci atomů v metastabilním stavu (Ar^*)

Spektrální čára

Pracovní parametry zdroje ICP

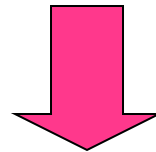
- ▶ Frekvence generátoru f
- ▶ Příkon do plazmatu P
- ▶ Průtoky plynů F :
  - ▶ vnější plazmový F_p
  - ▶ střední plazmový F_a
  - ▶ nosný aerosolu F_c
- ▶ Průtok roztoku vzorku v
- ▶ Výška pozorování h nebo axiální pozorování
- ▶ Integrační doba t_i

Optimalizační kritéria

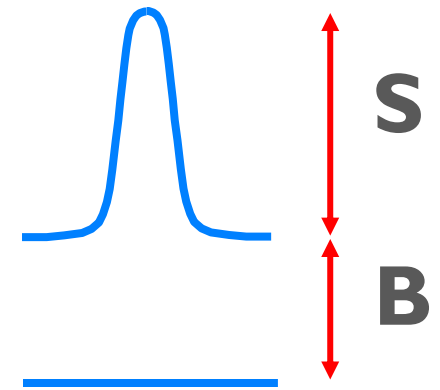
- ▶ **Koncentrace ekvivalentní pozadí**

Background Equivalent Concentration, BEC

$$\text{BEC} = \frac{B}{(S/c)} = \frac{c}{\text{SBR}}$$

$$c_D = 3 \times \text{RSD}_B \times \frac{c}{\text{SBR}} = 3 \times \text{RSD}_B \times \text{BEC}$$

- ▶ **Nespektrální interference „matrix efekt“**

$$X = S_0/S_M$$

Analytické parametry přístroje pro prvkovou analýzu

▶ **Kvalita výsledků:**

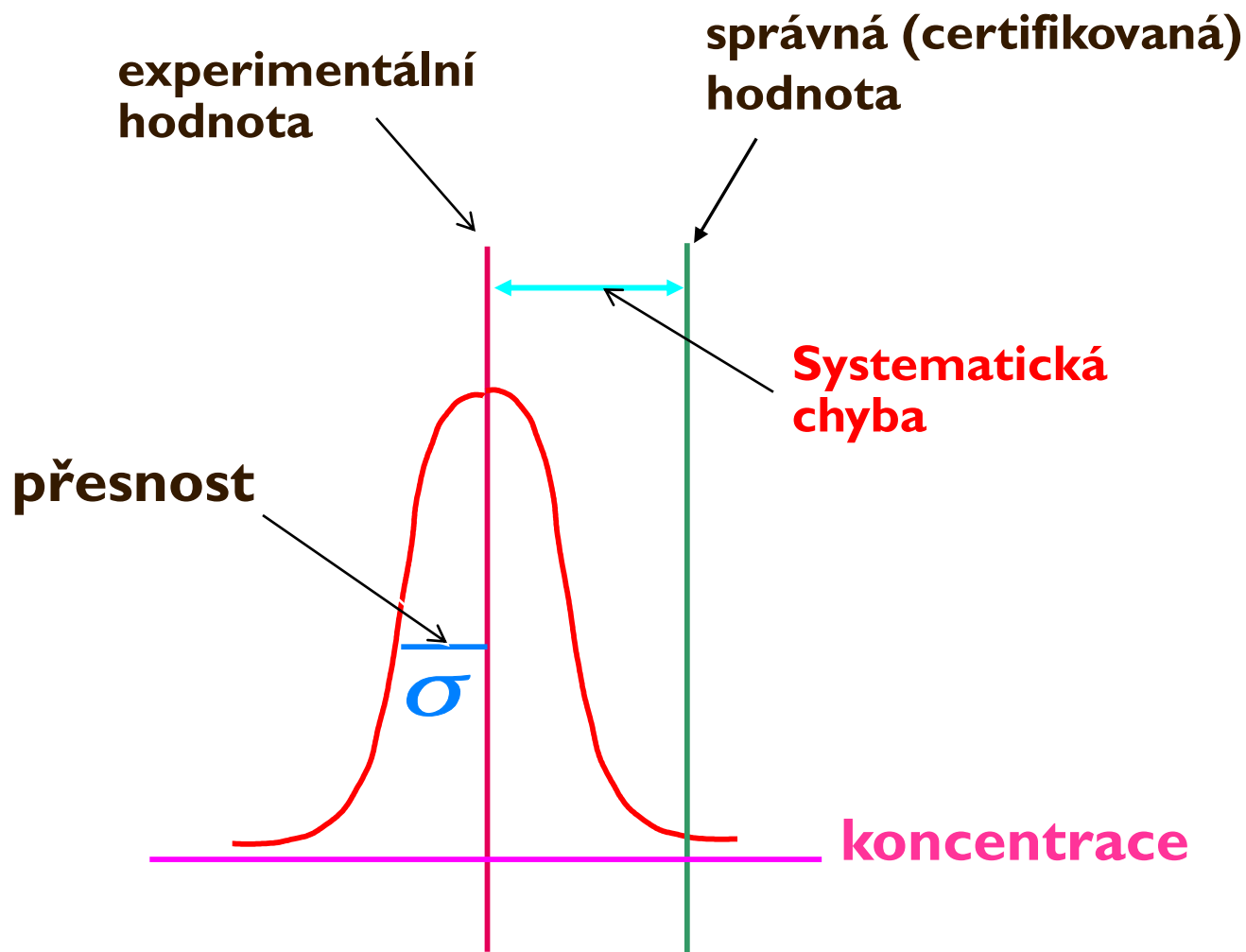
- ▶ přesnost (opakovatelnost a reprodukovatelnost; *repeatability and reproducibility*)
- ▶ správnost (*accuracy; trueness*)

▶ **Kvalita systému:**

- ▶ počet prvků, které mohou být stanoveny
- ▶ časová stabilita
- ▶ selektivita
- ▶ robustnost (tj. malé interference)
- ▶ citlivost stanovení a nízká mez detekce
- ▶ linearita a dynamický rozsah

Výsledky měření

Parametry současných ICP-OES spektrometrů

vlastnost	dobrá hodnota
přesnost	< 0.2% RSD
časová stabilita	< 1% RSD/4h
spektrální rozlišení	< 5 pm v UV oblasti
citlivost (SBR)	> 70 (Ni 231 nm)
stabilita pozadí	< 0.3% RSD

Meze detekce (3s) ICP-OES JY 138 Ultrace (axiální pozorování) s pneumatickým zmlžovačem

---

prvek	mez detekce(ng/l)
Cd 226 nm	80
Co 238 nm	210
Cr 205 nm	100
Ni 231 nm	260
Pb 220 nm	1000
Zn 213 nm	40

Meze detekce (3s) ICP-OES Spectro EOP s ultrazvukovým zmlžovačem

---

Prvek	LOD (ng/l)
Ag 328 nm	37
Be 313 nm	2
Cr 267 nm	28
Fe 259 nm	22
Mn 257 nm	5
P 178 nm	240
Pb 220 nm	180
Sn 189 nm	70
Zn 206 nm	46

Analytické vlastnosti ICP-OES

- ▶ **Stanovení 73 prvků včetně P, S, Cl, Br, I**
- ▶ **Simultánní a rychlé sekvenční stanovení**
- ▶ **Vysoká selektivita (rozlišení spektrometru)**
- ▶ **Nízké meze detekce (0.1-10 ng/ml)**
- ▶ **Lineární dynamický rozsah 5-6 řádů**
- ▶ **Minimální interference osnovy ($< \pm 10$ % rel.)**
- ▶ **Přesnost (0.5 - 2 % rel.)**
- ▶ **Správnost (~ 1 % rel.)**
- ▶ **Vnášení kapalných, plynných a pevných vzorků**
- ▶ **Běžné průtoky (ml/min) i mikrovzorky (μ l/min)**
- ▶ **Rychlost stanovení $10^2 - 10^3$ /hod.**
- ▶ **Automatizace provozu**

MP-AES - atomové emisní spektrometry s mikrovlnným plazmatem

- ▶ Tyto spektrometry pro generování plazmatu využívají technologie, která je ověřena v milionech domácností - tj. magnetronu využívaného v mikrovlnných troubách. Pro maximální stabilitu a robustnost plazmatu je plazma obklopeno elektro-magnetickým polem, které zaručuje funkčnost této techniky.
- ▶ Mikrovlnné plazma vzniká z dvoumolekulového plynu - dusíku. Dusík může být vyráběn pomocí dusíkového generátoru což zaručuje naprostou nezávislost na dodávce drahých plynů. Vyšší pořizovací náklady stroje (ve srovnání s plamenovou AAS) mají při častějším využívání velmi rychlou návratnost v úspoře za provozní plyny. Jinou možností je přímé napojení stroje na zásobník dusíku.

-
- ▶ http://www.youtube.com/watch?feature=player_detailpage&v=dWqTv7kefBI
  - ▶ <http://youtu.be/dWqTv7kefBI?hd=1>